

Referat

Møte om: Rådgivende utvalg for finanspolitiske analyser

Saksnr.:

Til stede: *Utvalget:*
Professor Ragnar Torvik, NTNU (leder)
Forskningsleder Thomas von Brasch, Statistisk sentralbyrå
Avdelingschef Erika Färnstrand Damsgaard, Riksgälden (Stockholm)
Direktør Karsten R. Gerdrup, Norges Bank
Ekspedisjonssjef Amund Holmsen, Finansdepartementet
Assisterende direktør Nina Larsson Midthjell, Norges Bank
Professor Gisle J. Natvik, Handelshøyskolen BI
Førsteamanuensis Ragnhild Schreiner, Universitetet i Oslo
Fung. avd.dir. Kjersti Næss Torstensen, Finansdepartementet

Forfall:

Professor Ola Kvaløy, Universitetet i Stavanger
Forskningsdirektør Linda Nøstbakken, Statistisk sentralbyrå

Sekretariatet:

Fagdirektør Richard Aardal Gjertsen (leder)
Fagsjef Frid Fjose Berg
Seniorrådgiver Eivind Breidlid
Fagsjef Torje Hegna
Fagsjef Kirsti Mellbye

Andre deltakere:

Fagdirektør Tord Krogh, Finansdepartementet
Seniorrådgiver Eero Töölö, Finansdepartementet

Dato: 19.09.2023

Møteleder: Utvalgsleder Ragnar Torvik

Referent: Sekretariatet

Referat fra møte i Rådgivende utvalg for finanspolitiske analyser 19. september 2023

1. Dagsorden og åpning av møtet

Utvalgsleder Ragnar Torvik ønsket velkommen til møtet.

2. Finanspolitikkutvalget – erfaringer så langt og forventninger fremover

Innledning ved ekspedisjonssjef Amund Holmsen og utvalgsleder Ragnar Torvik

Ekspedisjonssjef og utvalgsmedlem Amund Holmsen og utvalgsleder Ragnar Torvik ga uttrykk for erfaringer med utvalget så langt og forventninger fremover, sett fra henholdsvis departementets og utvalgsleders ståsted.

Utvalget ble opprinnelig satt ned i 2011 for en periode på to år som Rådgivende utvalg for modell- og metodespørsmål (modell- og metodeutvalget, MMU), og er deretter gjenoppnevnt annenhvert år. I 2021 ble utvalgets mandat utvidet til også å gi faglige vurderinger og råd om langsiktig bærekraft i statsfinansene og om finanspolitikken er forenelig med slike hensyn, herunder gi en årlig, kort uttalelse om disse vurderingene. Utvalget byttet samtidig navn til Rådgivende utvalg for finanspolitiske analyser. Utvalget ble i sommer videreført for en fireårsperiode (2023–2027), med ny leder og noe endret sammensetning av medlemmer. Utvalgsmedlemmene som er ansatt i Finansdepartementet og Norges Bank, skal ikke delta i arbeidet med den årlige uttalelsen. Finansdepartementet fortsetter som utvalgets sekretariat, i tråd med hvordan offentlige utvalg normalt ellers er organisert i Norge.

Det ble vist til at utvalget har styrket departementets kontakt med eksterne fagmiljøer og gitt uttrykk for at utvalget har spilt en viktig rolle i arbeidet med faglig modell- og metodeutvikling i Finansdepartementet, blant annet som referansegruppe i arbeidet med utviklingen av modellen NORA. Utvalget har også gitt nyttige faglige vurderinger og råd om langsiktig bærekraft i statsfinansene og om finanspolitikken er forenelig med slike hensyn, og dette vil være viktig også fremover. Det ble understreket at slike eksterne faglige vurderinger er viktig arbeid, som også det politiske miljøet både leser og lytter til. Departementet og utvalgsleder har samtidig et ønske om at også utvalgets særskilte rolle som rådgiver i modell- og metodemessige spørsmål skal benyttes i større utstrekning enn tidligere. I slikt arbeid vil en også kunne drøfte faglige og metodiske spørsmål knyttet til utforming av finanspolitikk og bærekraft i statsfinansene, hvor samtlige utvalgsmedlemmer vil kunne bidra med sin særskilte kompetanse.

Diskusjon i utvalget

Utvalgsmedlemmer ga uttrykk for sine erfaringer og forventninger fremover. Det ble blant annet tatt til orde for at det er hensiktsmessig at perioden utvalget oppnevnes for,

er utvidet fra to til fire år. Videre ble det uttrykt forståelse for at utvalgsmedlemmene som er ansatt i Norges Bank ikke skal delta i arbeidet med den årlige uttalelsen om finanspolitikken langsiktige bærekraft, på lik linje med utvalgsmedlemmer som er ansatt i Finansdepartementet. Det ble også uttrykt at erfaringene med utvalgsarbeidet så langt, herunder med de to uttalelsene som hittil er avgitt, viser at den valgte organisasjonsformen ikke har hindret utvalget i å være tilstrekkelig uavhengig.

3. Asymmetri i finanspolitikken

Innledning ved Tord Krogh (Finansdepartementet)

Tord Krogh presenterte status for et pågående arbeid i Finansdepartementet om betydningen av asymmetri for finanspolitikken og praktiseringen av handlingsregelen.

Ifølge handlingsregelen skal bruken av fondsmidler *over tid* følge den forventede realavkastningen av Statens pensjonsfond utland (SPU), anslått til 3 pst. Samtidig tilsier asymmetriske trekk ved økonomien og finanspolitikken at det i normale tider vil være nødvendig å sikte mot et lavere fondsuttak for å kompensere for et merforbruk som oppstår i perioder med store budsjettunderskudd.

Krogh viste resultatene fra en enkel modellanalyse gjennomført med en makrofinansmodell utviklet av Finansdepartementet, hvor en har søkt å tallfeste hvilket fondsuttak i normale tider som, når en står overfor asymmetrier, likevel sikrer at handlingsregelen følges over tid. Simuleringene viste at fondsuttaket i normale tider bør være 0,3 prosentenheter lavere enn forventet realavkastning når man legger til grunn at det er vanskelig å justere fondsuttaket raskt ned igjen etter at det er økt kraftig. Analysen tilsier således at en bør ha en «asymmetribuffer» og sikte mot en uttaksprosent på 2,7 pst. i normale tider.

Det ble understreket at anslaget avhenger av hvordan modellen er tallfestet, og at andre antagelser kunne gi både større og mindre buffer. Videre ble det påpekt at størrelsen på bufferen vil avhenge av evnen og viljen til å tilpasse finanspolitikken; jo raskere man klarer å fase ut midlertidig store økninger i underskuddet på statsbudsjettet, desto nærmere forventet realavkastning kan bruken av fondsmidler være i normale tider.

Diskusjon i utvalget

Det ble stilt spørsmål til den stiliserte modellanalysen og hvordan den hensyntar ulike elementer. Det ble også gitt nyttige innspill om mulige forbedringer av analysen.